

La saviesa del cocodril

Joan Daniel Bezsonoff

Des de fa molts anys m'interessa molt la llengua afrikaans, aquest crioll holandès parlat per la majoria dels blancs que viuen a l'Àfrica meridional. M'ha agradat molt, per tant, *Invictus*, el darrer film de Clint Eastwood, i he volgut llegir *El factor humà* de John Carlin, l'obra que l'ha inspirat.

Aquest llibre, *El factor humà. Nelson Mandela i el partit de rugbi que va construir una nació*, presenta les qualitats i els defectes de les biografies a la manera anglosaxona. Els detalls hi són vius, la narració fluida, àgil, però hi he trobat a mancar una anàlisi de debò, una bibliografia que vagi més enllà d'un grapat de títols.

L'autor explica com Nelson Mandela va saber emprar la copa del món de rugbi del 1995 per forjar la unitat d'aquest país compartit entre una desena d'ètnies i martiritzat per mig segle de segregació racial.

La paraula *apartheid* és l'única de la llengua afrikaans que ha passat a tots els idiomes del món. Carlin mostra la magnitud de Nelson Mandela que va evitar una guerra civil i racial entre blancs i negres. Descriu les tractacions entre el genial estadista i el general Constant Viljoen.

Amb gravetat, Nelson Mandela va replicar-li: "Miri, general. Sé que les forces militars que pot controlar són poderoses i estan ben armades i entrenades, i també que són molt més poderoses que les meves. Militarment no podem guanyar. [...] No, general, no pot haver-hi vencedors si anem a la guerra" (p. 200-201).

Nelson Mandela té la grandesa dels millors personatges de Corneille, com l'August de *Cinna*. La descripció de la final històrica m'ha interessat molt perquè a Catalunya Nord, com se sap, tenim molta tirada al rugbi, "aquest esport de malparits jugat per gentle-

El factor humà. Nelson Mandela i el partit de rugbi que va construir una nació

JOHN CARLIN

Traducció d'Esther Roig

Edicions La Campana

Barcelona, 2009

376 pàgines / 20 euros

men". M'imagini que, per a molts lectors catalans de l'altra banda dels Pirineus, aquest esport, amb regles complicades, deu aparèixer molt exòtic.

El relat cau sovint en l'hagiografia, i, més que un episodi de la història recent, hi llegim una faula, una variació de *Mary Poppins* (*Sancto Mandela, tibi gratias ago...*) Com es pot evitar amb un personatge de la categoria de Mandela? Tanmateix, l'autor no dissimula pas la saviesa política del president Pieter Willem Botha que valia més que la seua política de repressió del règim de l'*apartheid* acorralat. L'entrevista entre Mandela i *die Groot Krokodil* ('el gran cocodril', en afrikaans) constitu-

"Aquesta biografia empàtica aconsegueix la força emocional, la riquesa i la densitat d'un partit de rugbi d'alt nivell"

eix un moment narratiu apassionant: "Mandela va aconseguir que el vell i morrut cocodril se sentís distès, i el va apaivagar amb el seu somriure franc i les seves formes senyorials i parlant-li en afrikaans" (p. 89).

Aquest llibre, però, no insisteix gaire en l'Àfrica del sud actual, malmesa per la corrupció i la criminalitat. La copa del món de rugbi del 1995 va representar una època màgica. Ara, el camí cap a la igualtat real, la plenitud nacional és llarg. Malgrat tot, aquesta biografia empàtica aconsegueix la força emocional, la riquesa i la densitat d'un partit de rugbi d'alt nivell.

John Carlin